

3. Кончук Н. С. Суб'єкт складу злочину, передбаченого ст. 111 Кримінального кодексу України державна зрада. *Наше право*. 2015. № 1. С. 176–18

4. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменного. Луганськ : Елтон-2, 2012. Т. 1. 780 с.

5. Хилюк С.В. Наука кримінального права України (особлива частина) характерні риси та перспективи розвитку. *Життя і право*. 2005. № 3. С. 45–50.

Мостова Вікторія Володимирівна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ
Науковий керівник: доцент кафедри
кримінального права Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук
Симоненко Н. О.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ ПІДСТАВИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Із кримінальною протиправністю боролись завжди, починаючи з найдавніших давен і закінчуючи сьогоднішнім. Наразі в Україні є спеціальні норми, за порушення яких наступають певні санкції. У нашій країні існує Кримінальний кодекс України, який чітко прописує за порушення яких норм настає кримінальна відповідальність осіб.

Рівень кримінальної протиправності в нашій країні станом на 20-ті роки досяг найвищої точки (230–240 засуджених). Наразі в Україні спостерігається покращення криміногенної ситуації, згідно з статистикою 2020 рік був найкращим за останнє десятиліття.

Поняття кримінальної відповідальності законодавчим шляхом не було встановлено, хоча воно фігурує досить часто у статтях, назвах статей та розділах. Під кримінальною відповідальністю слід розуміти вид юридичної відповідальності, що полягає у вимушеному зазнаванні особою, яка вчинила кримінальне правопорушення, державного осуду, а також передбачених КК обмежень особистого, майнового або іншого характеру, що визначаються обвинувальним вироком суду й покладаються на винного спеціальними органами держави [1, с. 46]. Є дуже багато різних думок з приводу цього визначення, але один факт є незмінним – кримінальна відповідальність є різновидом юридичної відповідальності як складової соціальної відповідальності [2].

Відходячи до питання підстави кримінальної відповідальності, ми можемо звернутись безпосередньо до Кримінального Кодексу України, а саме до ч. 1 ст. 2 КК України: «Підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад кримінального правопорушення, передбаченого цим Кодексом». Хочу зазначити, що кримінальній відповідальності й покаранню підлягає лише особа, винна у вчиненні злочину, тобто така, що умисно або з необережності вчинила передбачене кримінальним законом суспільно небезпечне діяння. Не можна визнати особу винною у вчиненні злочину, а також піддану кримінальній відповідальності так чи інакше як за вироком суду й відповідно до чинного законодавства України. Також варто зазначити те, що згідно із ч. 1 ст. 61 Конституції України та ч. 2 ст. 7 КК України повторна кримінальна відповідальність виключається за те ж саме діяння.

Обов'язковими елементами підстави кримінальної відповідальності можна визнати вину, суспільно небезпечне діяння (проступок або злочин) та склад злочину.

Як вже було згадано раніше, вина є обов'язковою ознакою підстави для притягнення до кримінальної відповідальності. Також, хочу відзначити, вина є основною ознакою суб'єктивної сторони кримінального правопорушення, а отже і головним елементом складу кримінального правопорушення. Відповідно до ст. 23 КК України: «Виною є психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності, передбаченої цим Кодексом, та її наслідків, виражене у формі умислу або необережності».

Суспільно небезпечне діяння може бути вчинене осудною, обмежено осудною або неосудною особою. Кримінальну відповідальність буде нести фізична осудна особа, яка на момент вчинення протиправного діяння досягла віку кримінальної відповідальності. Згідно з ст. 22 КК України кримінальна відповідальність настає коли особі виповнюється 16 років, але відповідно до ч. 2 цієї ж статті особа яка вчинила протиправне діяння у віці 14-16 років може нести кримінальну відповідальність лише за певний перелік протиправних діянь.

Дуже важливим є те, що склад правопорушення це не тільки сукупність, а й чітка система ознак протиправного діяння. Він виконує ряд функцій, такі як:

- гарантійна: вона забезпечує недопущення притягнення особи до відбування кримінальної відповідальності, якщо правопорушення не містить складу правопорушення;

- фундаментальна: ця функція породжує підставу кримінальної відповідальності;

– цілісна: захищає найцінніші відносини та інтереси;
– розмежувальна: вона є дуже важливою адже дає змогу розмежовувати протиправне діяння від інших правопорушень, у тому числі здійснює розмежування між злочином та проступком.

Слід зазначити, що визначаючи підставу кримінальної відповідальності ми не можемо обмежуватись лише якоюсь однією, конкретною ознакою, наприклад: віком, діяльністю (дія або бездіяльність), виною. Підставою притягнення фізичної, осудної особи до кримінальної відповідальності повинна передувати наявність всіх ознак складу кримінального правопорушення, а саме: суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна сторона та об'єктивна сторона. Це правило, як вже було згадано раніше, трактується в ч. 1 ст. 2 КК України і не має виключень.

Список використаних джерел

1. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / [А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.] ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2020. 428 с.
2. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. / редкол.: В. Я. Тацій та ін. Харків : Право, 2017. Т. 17 : Кримінальне право. С. 85.
3. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
4. Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів : Указ Президента України від 08.04.2008 № 311/2008. *Офіційний вісник України*. 2008. № 27. С. 2023. URL: https://protocol.ua/ua/vidi_krimi_nal_noih_pravoporushe_no_i_riz_noitsya_mig_noimi/.

Пеліхос Євген Миколайович,
аспірант докторантури та ад'юнктури
Національної академії внутрішніх справ

ЗАЛУЧЕННЯ ЗАХИСНИКА ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ОКРЕМОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЇ

Воєнний стан на території України, який триває вже впродовж 3-х місяців, безумовно, не може не впливати на процес відправлення правосуддя. Здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану передбачає суттєве збільшення процесуальних можливостей сторони обвинувачення та спрощення низки процедур. Проте, навіть в умовах воєнного стану конституційне право людини на захист не може бути обмеженим.

Передусім, зазначимо, що питання, пов'язані із залученням захисника для проведення окремої процесуальної дії, – це проблема, яка «нависала» роками і стосується не лише питання захисту, прав людини